

MATICHON INFORMATION CENTER		Subject Heading : 097 วัฒนธรรมไทย/ศาสนา, ศาสนาพุทธ	
Date : 28 พ.ค. 2543	Page : 15	Source : บ้านเมือง	No : 43163252
Keyword			

พระราชจริยาวัตร 15 ในทางพระศาสนาของ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

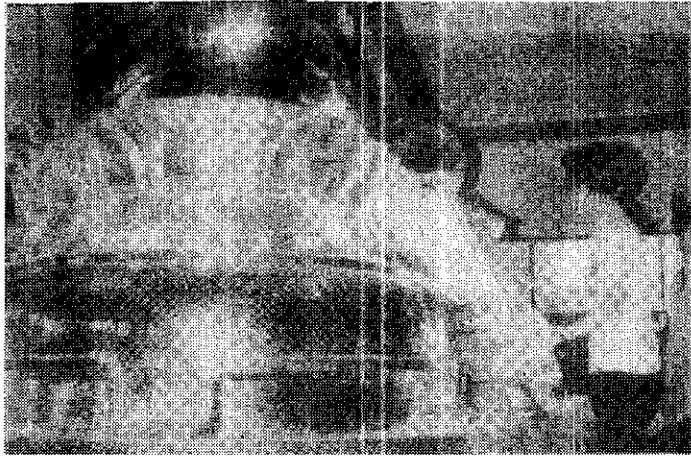
เนื่องในโอกาส ✓
ครบ 100 ปี “สมเด็จย่า”
บ้านเมือง ๗๐๙๖๐
เรื่องราวน่าพิศ...

ข้อธรรมต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนา ที่ทรงพระกรุณาโปรดให้เรียบเรียงและจัดพิมพ์ขึ้นในโอกาสต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่เป็นความรู้แก่ประชาชนทั่วไป ดังกล่าวมาแล้วนี้ ล้วนเป็นเรื่องสำคัญในทางพระพุทธศาสนาและเป็นหลักธรรมที่ประชาชนทั่วไปในฐานะเป็นชาวพุทธควรจะต้องศึกษาให้เข้าใจถูกต้องไว้เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องทั้งในฐานะเป็นชาวพุทธและในฐานะเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ หนังสือที่พระราชทานแจกนี้จึงเป็นเครื่องแสดงถึงพระมหากรุณาธิคุณยิ่งที่พระราชทานแก่ประชาชน ทั้งนี้ก็โดยที่ทรงดำเนินตามคติแห่งพระพุทธศาสนาที่ว่า “การให้ธรรม ชนะการให้ทั้งปวง” ซึ่งหมายความว่า การให้ธรรมนั้นเป็นยอดแห่งการให้ทุกอย่าง เพราะการให้ธรรมเป็นการให้สิ่งที่ดีที่สุดสำหรับชีวิต

พระราชดำริจะส่งเสริมประชาชนให้มีพัฒนาการทางจิตใจในทางที่ดีและประพฤติตนยึดมั่นอยู่ในศีลธรรมนั้นมีได้จำกัดอยู่เฉพาะหมู่ประชาชนที่นับถือพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ทรงแผ่พระมหากรุณาธิคุณไปยังประชาชนทุกเชื้อชาติศาสนาเพราะทรงตระหนักในพระราชหฤทัยว่า ประชาชนทุกเชื้อชาติศาสนาในผืนแผ่นดินไทยล้วนเป็นไทยด้วยกันทั้งนั้นทุกคนต่างมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อความสงบสุขของประเทศชาติเท่าเทียมกัน และพื้นฐานแห่งความสงบสุขของสังคมและประเทศชาติก็คือ ศีลธรรมคุณธรรมของทุกคนในชาตินั้นเอง ฉะนั้น ทุกคนจึงควรยึดมั่นในศีลธรรมคุณธรรมอันดีที่ศาสนาของตน ๆ และนำเสนอไว้นั้น ใน ปี พ.ศ. 2514 จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดให้สำนักจุฬาราชมนตรีจัดเรียบเรียงเรื่อง “ศาสนาอิสลามสอนอะไร” ขึ้นถวาย แล้วจึงได้ทรงพระกรุณาโปรดให้จัดพิมพ์ขึ้นสำหรับพระราชทานแจกแก่ประชาชนผู้นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดภาคใต้ และผู้ที่ประสงค์จะทราบเรื่องศาสนาอิสลามทั่วไป

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ยังมีพระราชดำริที่จะจัดทำปทานุกรมบาลี-ไทยขึ้นด้วยพระองค์เองเพื่อจะได้ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาพระพุทธศาสนาสำหรับคนทั่วไปได้กว้างขวางยิ่งขึ้นพระราชดำรินี้เป็นผลมาจากประสบการณ์ส่วนพระองค์กล่าวคือ

สมเด็จพระราชชนนีทรงศึกษาพระพุทธศาสนาโดยการทรงหนังสือทุกประเภททางพระพุทธศาสนาเท่าที่จะทรงหามาศึกษาได้ แล้วพระองค์ก็ทรงประจักษ์ว่าหนังสือต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา นั้นมีคำภาษาบาลีปะปนอยู่จำนวนมาก จนบางทีทำให้ผู้อ่านเกิดความเบื่อหน่ายที่จะอ่านต่อไป เพราะสะดุดคำภาษาบาลีที่ไม่รู้จักความหมายบ้าง เพราะรู้สึกว่่าสำนวนยึดถาวรลงไปด้วยคำบาลีจนยากที่จะอ่านบ้าง ฉะนั้นเมื่อทรงมีโอกาสจึงได้ทรงศึกษาภาษาบาลีเมื่อราว พ.ศ. 2490 (ค.ศ. 1947) ขณะเสด็จประทับ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิส และหลังจากได้ทรงศึกษาแล้ว จึงมีพระราชดำริว่า การเรียนภาษาบาลีนั้นมีประโยชน์ต่อการศึกษาพระพุทธศาสนามาก เพราะนอกจากจะทำให้อ่านหนังสือทางพระพุทธศาสนาได้สะดวกและง่ายขึ้นแล้ว ก็ยังจะช่วยให้ผู้ศึกษาสามารถค้นคว้าค้นคว้าอันเป็นแหล่งที่มาของประวัติการณ์และคำสอนของพระพุทธศาสนาได้อย่างลุ่มลึกกว้างขวางด้วยทำให้ผู้ศึกษารู้และเข้าใจพระพุทธศาสนาอย่างถูก

ต้องกว้างขวางยิ่งขึ้น

หากนับย้อนหลังไปถึงเวลาที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงเริ่มศึกษาพระพุทธศาสนาในครั้งกระนั้นก็ราวก่อนศตวรรษแล้ว ซึ่งในครั้งนั้นพาทานุกรมบาลี-ไทย ในบ้านเราแทบจะไม่มีเลย ที่พอมีอยู่บ้างก็เป็นของเก่าที่ไม่ค่อยจะแพร่หลายทั้งอ่านยากเพราะเป็นภาษาเก่าด้วย จากข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่ทรงประสบมาด้วยพระองค์เองดังกล่าวนี้ ทำให้พระองค์มีพระราชดำริที่จะจัดทำพาทานุกรมบาลี-ไทยขึ้น สำหรับใช้เป็นอุปกรณ์ในการศึกษาพระพุทธศาสนา สมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงเตรียมการต่าง ๆ ด้วยพระราชหฤทัยที่แน่วแน่ เพื่อจัดทำพาทานุกรมบาลี-ไทย มาโดยลำดับ เพราะทรงเล็งเห็นประโยชน์ที่จะพึงมีแก่ประชาชนทั่วไป แม้จะมีพระราชกรณียกิจอื่น ๆ มากมายมาขัดจังหวะ ก็ไม่ทำให้ทรงเลิกล้มพระราชดำรินี้ในข้อนี้ กระทั่งปี พ.ศ. 2511 ได้ทรงทราบข่าวว่าพาทานุกรมบาลี-ไทย ในลักษณะที่ทรงตั้งพระราชหฤทัยที่จะจัดทำนั้น ได้มีผู้จัดทำขึ้นแล้ว จึงทรงคลายพระราชดำรินี้ในเรื่องนี้ลง แต่ดูเพียงทรงสบายพระราชหฤทัยขึ้นที่ได้มีผู้อื่นช่วยทำสิ่งที่ทรงตั้งพระราชหฤทัยจะทำพระราชทานแก่ประชาชนจึงไม่ทรงรีบด่วนทำให้เรื่องนี้ต่อไปแต่ยังมีได้ทรงเลิกล้มพระราชดำริที่จะจัดทำพาทานุกรมดังกล่าวนี้โดยสิ้นเชิง

พระราชจริยาวัตรที่สำคัญอีกประการหนึ่งของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในทางพระพุทธศาสนา ที่น้อยคนนักจะรู้จักเห็น ก็คือ การปั้นพระพุทธรูปสมเด็จพระนางเจ้าฯ มิได้ทรงศึกษาศิลปะการช่างมาโดยตรง แต่ด้วยพระราชศรัทธาปลาบปลื้มยิ่งใหญ่นในสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าและในพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ บันดาลให้สมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงสร้างสรรคพระพุทธรูปขึ้นมาได้อย่างงดงาม พระพุทธรูปที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงปั้นด้วยฝีพระหัตถ์นั้น มิใช่งดงามด้วยความวิจิตรพิสดารทางศิลปะ แต่งดงามด้วยพระพุทธรูปลักษณะที่สงบนิ่งมั่นคง พระพุทธรูปที่ทรงสร้างขึ้นนี้เป็นพระพุทธรูปขนาดเล็ก ทรงสร้างขึ้นจำนวนไม่มากและพระราชทานเฉพาะบุคคลใกล้ชิดบางพระองค์และบางท่านเท่านั้น เป็นประดิษฐานที่แสดงออกถึงความใฝ่พระราชหฤทัยในธรรม และพระราชศรัทธาอันมั่นคงยิ่งในพระบรมพุทธศาสนาอย่างดียิ่ง

นอกจากพระพุทธรูปฝีพระหัตถ์ดังกล่าวแล้ว สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ยังได้ทรงพระกรุณาโปรดให้สร้างพระพุทธรูปมาและมณฑลปฏิมาแทนพระองค์ในลักษณะต่าง ๆ ขึ้นในโอกาสต่าง ๆ อีกมาก เพื่อพระราชทานแก่บุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งร่วมกันปฏิบัติงานถวาย เป็นต้นว่า

- พระพุทธรูปมณฑลเป็นพระพุทธรูปขนาดเล็กหล่อด้วยโลหะและพิมพ์ผงสำหรับพระราชทานตำรวจตระเวนชายแดน
- พระพุทธรูปมาทรงเครื่องขนาดเล็ก ประดับพระนามาภิไธยย่อ สว. สำหรับพระราชทานแก่สถานสงเคราะห์ วาสสนาเขต
- เหรียญพระพุทธรูปมาประธานรูปโบว์ สำหรับพระราชทานในงานฉลองพระชนมายุ 7 รอบ
- พระพุทธรูปทรงเครื่อง ประดับพระนามาภิไธยย่อ สว. (มิตรมวลชน)
- เหรียญพระพุทธรูปประธานพร รูปโบว์ สำหรับพระราชทานแก่ผู้ร่วมบริจาคสร้างตึก สว. ธรรมนิเวศ วัดบวรนิเวศวิหาร ฯลฯ

พระพุทธรูปรูปแบบต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับที่จะน้อมนำให้ผู้ได้รับพระราชทานมีจิตราติกระลึกยึดมั่นในพระรัตนตรัย และน้อมนำจิตใจมาสู่ธรรม หรืออย่างน้อยก็ทำให้ผู้ที่มีมงคลปฏิมาแทนพระองค์เหล่านี้อยู่กับตัวสำนึกถึงคุณและประโยชน์ยิ่งใหญ่นของพระพุทธศาสนาได้บ้างไม่มากก็น้อย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดแต่ต้นนี้ ท่านผู้อ่านก็คงจะเห็นได้ว่า สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มีพระราชจริยาวัตรใกล้ชิดแนบแน่นกับพระพุทธศาสนา มาตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ตราบนานนับร้อยปีในการใฝ่พระราชหฤทัยในการศึกษาและปฏิบัติธรรมของพระองค์ได้เพิ่มทวีมากขึ้นตามระดับแห่งประสบการณ์และพระราชกรณียกิจที่ต้องทรงรับผิดชอบ ยิ่งมีพระราชกรณียกิจที่ต้องปฏิบัติมากเพียงไรก็ยิ่งทรงประจักษ์ในความสำคัญและจำเป็นของการศึกษาและปฏิบัติธรรมมากยิ่งขึ้นเพียงนั้น เพราะพระราชภารกิจนั้นเองที่เป็นเครื่องแสดงถึงสัจธรรม ฉะนั้น จึงทรงบำเพ็ญอย่างมีทรงเบือหน่ายและในท่านเองเดียวกันธรรมที่ทรงศึกษาและปฏิบัตินั้นก็ช่วยบำรุงและเสริมสร้างพระราชหฤทัยของพระองค์ให้เข้มแข็งและเด็ดเดี่ยวมั่นคงอยู่เสมอ เป็นเหตุให้ทรงสามารถปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ได้อย่างน่าอัศจรรย์ตลอดมาจนบัดนี้ ซึ่งเป็นปีที่ทรงเจริญพระชนมายุครบ 90 พรรษา แต่ก็มิได้ทรงคำนึงถึงพระชนมายุแต่ประการใด สิ่งที่ทรงตระหนักอยู่ในพระราชหฤทัยเสมอเป็นนิตย์นั่นก็คือ พระราชกรณียกิจที่จะต้องทรงปฏิบัติเพื่อประชาชน เพราะฉะนั้นแม้จะทรงเจริญพระชนมายุถึงปูนนี้แล้ว ก็ยังเสด็จปฏิบัติพระราชกรณียกิจในที่ต่าง ๆ โดยมิได้ทรงพระวิตกถึงความเหน็ดเหนื่อยตรากตรำพระวรกายดังที่ทุกคนได้ประจักษ์อยู่แล้ว

เคยมีชาวต่างประเทศบางคนอยากทราบว่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงปฏิบัติพระองค์ในทางธรรมอย่างไรบ้าง หรือพูดสั้น ๆ ว่าปฏิบัติธรรมอะไรบ้าง พระองค์ก็ได้มีพระราชดำรัสตอบไปว่า

“เมื่อเขาอยากทราบว่าฉันปฏิบัติตนอย่างไร ก็ส่งหนังสือ พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนอะไร ? คือ และวิธีปฏิบัติธรรมะ ให้เขา ถ้าเขายังไม่มี...”

ผลแห่งการที่ได้ทรงศึกษาและปฏิบัติธรรมมาตลอดพระชนม์ชีพนี้เอง ทำให้สมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงรู้เท่าทันชีวิตและทรงเข้าใจความหมายของชีวิตอย่างแท้จริง นั่นคือทำให้พระองค์ทรงประจักษ์แท้ที่จริงในสัจจะและทรงดำรงพระองค์อยู่ในความ เป็นจริง มิได้ทรง “หลงลืมพระองค์” ไปตามสมมติสัจจะดังที่พระองค์ได้ทรงประสบอยู่ ทั้งนี้เป็นพระปรีชาสามารถที่ทำได้ยากยิ่งสำหรับบุคคลที่ดำรงอยู่ในฐานะเช่นพระองค์ท่าน

ครั้งหนึ่ง ชาวต่างประเทศผู้หนึ่งต้องการจะทราบว่า พระองค์ได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจพิเศษอะไรบ้าง พระองค์ได้มีพระราชดำรัสตอบไปว่า “ฉันก็ไม่เห็นว่ามิอะไรและฉันก็ไม่เห็นว่าฉันวิเศษในสิ่งที่ฉันทำอยู่...”

และอีกครั้งหนึ่ง มีผู้พระราชทานพระราช

พระพุทธรูปเชรามิกมีพระหัตถ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พระราชทานเฉพาะบุคคลใกล้ชิด

อนุญาตจำลองพระพุทธรูปที่ทรงปั้นด้วยฝีพระหัตถ์ ก็พระราชทานไป พร้อมทั้งมีพระราชดำรัสกำชับว่า “การที่จะจำลองจากพระที่ฉันปั้นนั้น ฉัน ขออย่าไปแก้อะไรเลย ฉันกลัวว่าจะทำดีกว่าที่ฉันทำ...”

พระราชดำรัสเหล่านี้ย่อมเป็นเครื่องชี้ชัดเจนนัยพระราชสำนัก อันสูงส่งในพระราชหฤทัย นั่นคือทรงสำนึกพระองค์อยู่เสมอว่า พระองค์ “มิได้วิเศษ” ไปกว่าคนอื่น ๆ เลย สิ่งทีพระองค์ทรงกระทำนั้น แม้คนอื่น ๆ อย่างทำก็ทำได้ หากมีโอกาสเยี่ยงพระองค์ พระราชสำนัก ดังนี้ ย่อมเกิดจากพระคุณธรรมในพระราชหฤทัยนั่นเอง และก็พระราชสำนักในธรรมดังกล่าวนี้เอง ที่ทำให้พระองค์ดำรงพระองค์อยู่ในความเรียบง่ายและมีความเป็นธรรมชาติในพระราชจริยาวัตรทั้งปวงเป็นที่มหัศจรรย์ใจแก่คนบางคนด้วยซ้ำ

แม้ว่าสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จะทรงถือพระองค์ว่ามิได้มีอะไรวิเศษไปกว่าคนอื่น หรือว่าพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ที่ทรงกระทำนั้นมิได้แตกต่างอะไรไปกว่าสิ่งที่คนอื่นทำก็ตาม แต่ด้วยพระราชจริยาวัตร และพระราชกรณียกิจเหล่านั้นย่อมแสดงออก ซึ่งภูมิธรรมอันสูงส่งในพระราชหฤทัยหลายข้อหลายประการดังจะขอยกตัวอย่างบางประการดังต่อไปนี้

(1) ทรงเป็นผู้ใฝ่รู้ธรรม (ธรรมกามตา) อันหมายถึงทรงมีพระราชหฤทัยแน่วแน่ในการศึกษาและปฏิบัติธรรมอยู่เสมอ

(2) ทรงประกอบด้วยคารวะธรรม (คารวะ 6) คือทรงเคารพเอื้อเฟื้อในพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ทรงเคารพเอื้อเฟื้อคือทรงตั้งพระราชหฤทัยศึกษาปฏิบัติในสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ตามโอกาสและทรงเคารพเอื้อเฟื้อในอปริมาทธรรม คือ ทรงพระสติสัมปชัญญะในการทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจทั้งปวงทรงเคารพเอื้อเฟื้อ เมื่อทรงต้อนรับปฏิสันถารแขกผู้มาเยือน อันหมายถึงพระราชทานความเอื้ออาทรแก่ผู้มาเฝ้าโดยเท่าเทียม

(3) ทรงประกอบด้วยพรวาสาธรรม คือทรงมีสัจจะต่อพระองค์เองและต่อผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนพระราชกรณียกิจที่ทรงรับผิดชอบทรงรู้จักควบคุมและฝึกฝนพระองค์ให้ดำรงอยู่ในภาวะที่เหมาะสมที่ควรแก่พระราชฐานะและพระราชภารกิจ (ทมะ) ทรงมีพระขันติ คืออดทนต่อการบำเพ็ญพระราชภารกิจทั้งปวง ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ทรงมีจาคะคือทรงเสียสละสุขประโยชน์ส่วนพระองค์เพื่อส่วนรวมคือประเทศชาติประชาชน

(4) ทรงประกอบด้วยพรหมวิหารธรรม คือทรงพระเมตตา พระกรุณา พระมุนีตา และพระอุเบกขาต่อบุคคลทั้งปวงตามควรแก่ฐานะของเขาเหล่านั้น

(5) ทรงประกอบด้วยขันติโสรัจจะ (ธรรมอันทำให้งาม) คือทรงอดทนต่ออารมณ์ของบุคคล และของพระราชภารกิจต่าง ๆ ได้ด้วยพระพักตร์อันเข้มแข็งสงบเยือกเย็น

(6) ทรงต่อมพระองค์ (นิวาตะ) คือไม่ทรงวางพระองค์เหนือกว่าผู้อื่น ตรงกันข้าม กลับทรงต่อมพระองค์และวางพระองค์อย่างปกติธรรมดาเสมอ ดังที่มีรับสั่งกับบุคคลหลายคนอยู่บ่อย ๆ ว่า ฉันมิได้ “วิเศษ” กว่าใคร ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

(7) ทรงดำรงพระองค์ในทศพิธราชธรรม กล่าวโดยสรุปรวมแล้วก็คือทรงดำรงพระองค์อยู่ในธรรม 10 ประการนั่นเอง อันได้แก่ ทาน, ศีล, บริจาค, อาชวาระ (ความซื่อตรง), มัททวะ (ความอ่อนโยน), ตะมะ (ความเพียรพยายามที่จะเว้นชั่วทำดี), อักโกธะ (ความไม่เกรี้ยวกราดโกรธแค้นใคร ๆ), อวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียนใคร), ขันติ (ความอดทน), อวิโรธนะ (ความไม่ประพฤติดุคทำนองคลองธรรม)

พระคุณธรรมทั้งปวงในพระราชหฤทัยของ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นปัจจัยให้เกิดผลงานในพระราชจริยาวัตรที่ทรงปฏิบัติต่อพระราชโอรสธิดาทุกพระองค์ และต่อพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ตลอดมาตั้งแต่เบื้องต้น กล่าวได้ว่าได้ทรงปฏิบัติพระองค์ในฐานะเป็นพรหม เป็นบุรพจารย์ของพระราชโอรสธิดามาแล้วอย่างดียิ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักในพระราชหฤทัยแน่วแน่เมื่อถึงโอกาสอันควร จึงได้ทรงสถาปนาขึ้นเป็น สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ดำรงพระราชอิสริยยศสูงยิ่งในปัจจุบันนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ พระเจ้าหลานเธอทุกพระองค์ ได้ทรงปฏิบัติทุกอย่างถวายให้ทรงพระสำราญพระวรกาย และพระราชหฤทัยให้ทรงได้รับความสะดวกในการทรงบำเพ็ญประโยชน์ต่าง ๆ ตามพระราชอัธยาศัย ซึ่งก็ได้ทรงปฏิบัติมาแล้วตลอดเวลาช้านาน และยังคงทรงปฏิบัติต่อไปอีกเพื่อพระราชทานสุขประโยชน์แก่ประชาชนทั้งปวงของพระองค์ ■